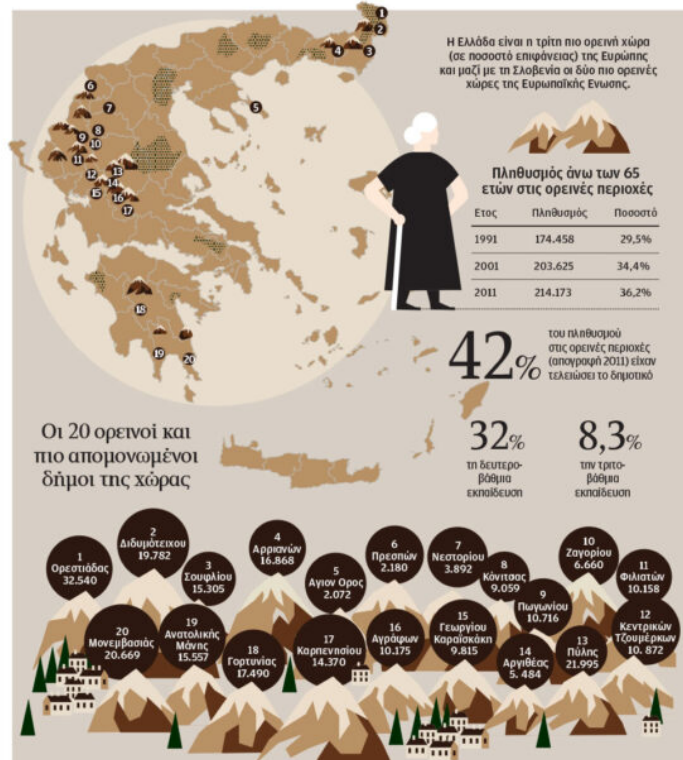

«Δεν έχουμε ασφαλτο, αλλά ευτυχώς έχουμε Ιντερνετ»

/ Γενικά Θέματα

Πώς είναι η ζωή στους 20 πιο απομονωμένους δήμους, όπου το δημαρχείο από τον τελευταίο οικισμό μπορεί να απέχει έως και 3,5 ώρες

Μένω στην Αργιθέα, στα Τρίκαλα, στο Μουζάκι, στην Καρδίτσα. Είμαι συνέχεια σε κίνηση, δεν γίνεται αλλιώς. Εχω ένα παιδί τεσσάρων ετών και στην περιοχή δεν υπάρχει παιδικός σταθμός, φυσικά», λέει ο κ. Ανδρέας Στεργίου, δήμαρχος Αργιθέας. Κάτοικοι 5.484 σύμφωνα με την τελευταία απογραφή, σπαρμένοι σε 382.000 στρέμματα. Ο 37χρονος δήμαρχος μετακόμισε από την Αθήνα στα ορεινά της Καρδίτσας μετά τις εκλογές του 2019. Εως το 2014 ήταν αντιδήμαρχος Ζωγράφου, του πιο πυκνοκατοικημένου δήμου της χώρας, όπου σε έκταση 8.517 στρεμμάτων κατοικούν 69.874 άνθρωποι.

Γεννημένος στο χωριό, πήρε την απόφαση να προσπαθήσει. Σήμερα παραδέχεται ότι δεν είχε συνειδητοποιήσει το μέγεθος των προβλημάτων που θα αντιμετώπιζε. Ωστόσο στις επόμενες εκλογές θα είναι ξανά υποψήφιος. Ο Δήμος Αργιθέας είναι ο πιο απομακρυσμένος, ο πιο απομονωμένος ορεινός δήμος της χώρας.

Τα χαρακτηριστικά και τα προβλήματα των 20 πιο απομονωμένων δήμων της ηπειρωτικής Ελλάδας κατέγραψε έρευνα της ΕΕΤΑΑ (Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης) σε συνεργασία με το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, στοιχεία της οποίας παρουσιάζει η «Κ». Η καθημερινότητα πολλές φορές μοιάζει με παλιά ταινία: Είναι γραφικό και ενδιαφέρον να τη βλέπεις, αλλά πολύ δύσκολο όταν τη ζεις. Στην Αργιθέα, το μοναδικό δημοτικό μονοθέσιο σχολείο έχει έξι παιδιά που κάνουν μάθημα στην ίδια τάξη.

Το οδικό δίκτυο

Για να φθάσεις από το δημαρχείο στο Αργύρι, το τελευταίο από τα 20 χωριά του δήμου (ο οποίος προέκυψε από την ένωση τριών καποδιστριακών δήμων στην τελευταία διοικητική μεταρρύθμιση, το πρόγραμμα «Καλλικράτης», που άλλαξε τη διαίρεση των δήμων το 2010), χρειάζονται 2,5 ώρες, με το αυτοκίνητο να σκαρφαλώνει σε ένα δρόμο-φίδι γύρω από το βουνό, σε υψόμετρο 1.500. Πολλοί δρόμοι από το βασικό δίκτυο που ενώνει τα χωριά του δήμου είναι χωμάτινοι και τον χειμώνα κλείνουν για μέρες από τα χιόνια. Τα τελευταία χρόνια, όμως, οι καταστροφές έρχονται και εκεί που δεν τις περιμένεις. Όπως ο «Ιανός», που ενέσκηψε τον Σεπτέμβριο του 2020. Καταιγίδες, σφοδροί άνεμοι και πλημμύρες προκάλεσαν πτώσεις δέντρων και κατολισθήσεις που απέκοψαν το ένα χωριό από το άλλο. «Ακόμη δεν έχουμε συνέλθει από τις καταστροφές εκείνες», λέει ο κ. Στεργίου.

Τα μισά από τα 20 χωριά του δήμου είναι εγκαταλελειμμένα. Στην Αργιθέα συμβαίνουν δύο παράδοξα: κάποια χωριά έχουν περισσότερο πληθυσμό τον χειμώνα από ό,τι το καλοκαίρι και οι κάτοικοί τους, παρά τη μεγάλη ηλικία τους, μπαίνουν με ευχέρεια στο Διαδίκτυο. Οι νέοι της Αργιθέας φεύγουν το καλοκαίρι για να δουλέψουν σεζόν στα νησιά και επιστρέφουν να ξεχειμωνιάσουν στο χωριό. Όσο για το Ιντερνετ, έχει γίνει μεγάλη προσπάθεια να φθάσει παντού, αφού «είναι ο μόνος τρόπος να μάθουμε τι συμβαίνει, να επικοινωνήσουμε με τον υπόλοιπο κόσμο και κυρίως με τους δικούς μας ανθρώπους», λέει κάτοικος της περιοχής.

Ο δήμος κατάφερε να μπει σε διαπεριφερειακό πρόγραμμα χρηματοδότησης μαζί με τους Δήμους Πλαστήρα και Αγράφων εξασφαλίζοντας 30 εκατ. ευρώ (προβλέπεται το ίδιο ποσό για καθέναν από τους τρεις δήμους) έως το 2026 για να αναβαθμίσει τις υποδομές του, πρωτίστως να στρώσει τους κεντρικούς δρόμους με άσφαλτο και να τους φωτίσει. Όμως τώρα πρέπει να βρεθούν οι άνθρωποι που θα εκτελέσουν τις μελέτες για να μη χαθούν οι προθεσμίες και μαζί τους η ευκαιρία να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής.

Ζητούνται νέοι

Ο έτερος δήμος της σύμπραξης, ο Δήμος Αγράφων, βρίσκεται πολλά χιλιόμετρα μακριά, στην Περιφέρεια Ευρυτανίας, έχει 32 χωριά και 160 οικισμούς. Στην απογραφή μετρήθηκαν 10.175 κάτοικοι. Το δημαρχείο βρίσκεται στο κεφαλοχώρι του δήμου, τη Γρανίτσα, «το χωριό που περιγράφει στα “Ψηλά βουνά” ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου», λέει ο δήμαρχος Αλέξανδρος Καρδαμπίκης. Υπάλληλος του ΟΑΕΔ, όταν μεγάλωσαν τα παιδιά του βρήκε την ευκαιρία να επιστρέψει στο χωριό του. Στον Δήμο Αγράφων το ένα χωριό απέχει από το άλλο 3,5 ώρες με το αυτοκίνητο, 10 άνθρωποι στο ένα και 7 στο άλλο. Το οδικό δίκτυο μεγάλο και κυρίως χωμάτινο, 200 χιλιόμετρα χωματόδρομοι. Όμως, όπου βρεθείς, πάντα κάτι θα σε φιλέσουν και στο καφενείο του χωριού θα σε κεράσουν καφέ και ας μην έχουν τίποτα. «Στου φτωχού το σπίτι είσαι βασιλιάς», λέει με περηφάνια ο κ. Καρδαμπίκης. «Το σημαντικότερο πράγμα σε ένα χωριό είναι το καφενείο και η εκκλησία. Εκεί που συναντιούνται οι άνθρωποι, λένε τα προβλήματα, στηρίζουν και βοηθούν ο ένας τον άλλο».

«Ακόμη δεν έχουμε συνέλθει από τις καταστροφές», λέει ο δήμαρχος Αργιθέας, Ανδρέας Στεργίου, για το πέρασμα του «Ιανού» τον Σεπτέμβριο του 2020.

Ο στόχος του, εφόσον επανεκλεγεί, είναι να φέρει νέους στην περιοχή. Ελπίζει ότι θα μπορέσει να προσλάβει κάποιους στον δήμο. «Τριάντα νέα ζευγάρια να έρθουν, θα αλλάξει όλο το κλίμα». Στον Δήμο Αγράφων μπορείς να κάνεις εξωσωματική δωρεάν και να γεννήσεις δωρεάν, εξηγεί. «Αν μείνεις στα χωριά, θα βρούμε σπίτι και θα σε βοηθήσουμε. Δεν είναι καλύτερα από το να ψάχνεις σπίτι με νοίκι;». Σε όλο τον δήμο υπάρχουν περίπου 350 παιδιά που πηγαίνουν σχολείο, διάσπαρτα σε 10 δημοτικά και 4 γυμνάσια – λύκεια, αφού οι μετακινήσεις είναι πολύ δύσκολες.

Σύντομα ένα βανάκι με νοσηλεύτρια θα πηγαίνει από χωριό σε χωριό για να κάνουν τις εξετάσεις τους οι παππούδες και οι γιαγιάδες χωρίς να χρειαστεί να μετακινηθούν. Φτάνει να δοθεί άδεια στον οδηγό του δήμου να το οδηγήσει, γιατί πολλές φορές η νομοθεσία που ορίζει ότι χρειάζεται ειδικός οδηγός δεν μπορεί να «δει» τις πραγματικές δυσκολίες στα απομακρυσμένα μέρη.

Γιατροί... στο Βέλγιο

Ο Δήμος Νεστορίου έχει έκταση 618.000 στρεμμάτων και περιλαμβάνει 22 χωριά, από τα οποία περίπου τα μισά κατοικούνται. Κάτοικοι 3.899. Το απορριμματοφόρο, 4x4 για να μπορεί να σκαρφαλώνει όποτε χρειαστεί, περνάει δύο φορές την εβδομάδα από κάθε χωριό το καλοκαίρι. Τον χειμώνα, όποτε μπορεί· όταν ο δρόμος είναι προσπελάσιμος και τα εκχιονιστικά καταφέρνουν να ανοίξουν τη δίοδο προς τα χωριά του Γράμμου.

Μέχρι το 2011 ο Δήμος Νεστορίου λάμβανε μηνιαία κρατική χρηματοδότηση

249.000 ευρώ τον μήνα. Μετά τις περικοπές και μέχρι σήμερα λαμβάνει 86.000 ευρώ τον μήνα. «Εμείς δεν έχουμε έσοδα από αλλού. Δεν είμαστε ένας τουριστικός δήμος, δεν έχουμε επιχειρήσεις για να εισπράττουμε τέλη. Μόνο την επιχορήγηση από το κράτος έχουμε», λέει ο δήμαρχος Χρήστος Γκοσλιόπουλος, συνταξιούχος εκπαιδευτικός. Μετράει τέσσερις θητείες στον δήμο, αν εκλεγεί θα είναι δήμαρχος για 5η φορά.

Στα χωριά του δήμου λειτουργούν τρία αγροτικά ιατρεία τυπικά, αλλά γιατρός πηγαίνει μία φορά τον μήνα «για να γράφει συνταγές». Και ενώ πρακτικά έχει βρεθεί λύση, το θεσμικό πλαίσιο δεν την υποστηρίζει: Ο σύλλογος Ελλήνων γιατρών του Βελγίου πρόσφερε μια πλήρως εξοπλισμένη κινητή μονάδα που μπορεί να κάνει εξετάσεις αίματος, καρδιογραφήματα, ακτινογραφίες. Μέσω τηλεϊατρικής τα αποτελέσματα θα αποστέλλονται στο νοσοκομείο της Λιέγης, με το οποίο ήδη έχει οργανωθεί συνεργασία. Όμως ο δήμος δεν έχει την αρμοδιότητα να θέσει σε λειτουργία την κινητή μονάδα, καθώς ο τομέας της υγείας εντάσσεται στο υπουργείο Υγείας.

Τα σχολεία στον δήμο κλείνουν το ένα μετά το άλλο, υπήρχαν 4 δημοτικά, τώρα έχουν μείνει 2. Το ένα έχει 8 παιδιά και αν μειωθούν στα 5 θα κλείσει, όπως ορίζει η νομοθεσία, και το άλλο στο Νεστόριο, 28. «Το κόστος της μεταφοράς των μαθητών είναι μεγαλύτερο από το κόστος λειτουργίας του σχολείου», λέει ο κ. Γκοσλιόπουλος.

Στις Πρέσπες

Σε απόσταση περίπου 50 χλμ. από το Νεστόριο βρίσκονται οι Πρέσπες. Ο ομώνυμος δήμος αριθμεί 2.180 κατοίκους τυπικά. Ωστόσο, ο πραγματικός πληθυσμός της περιοχής φτάνει τα 1.230 άτομα. Ακόμη και οι περισσότεροι από τους 17 μόνιμους υπαλλήλους του δήμου μένουν στη Φλώρινα, παρότι χρειάζεται να διανύσουν μεγάλη απόσταση για να φθάσουν στη δουλειά τους καθημερινά.

Η κ. Μαρία Κωνσταντινίδου μετακόμισε στην περιοχή το περασμένο φθινόπωρο για να εργαστεί ως γενική ιατρός στο Πολυδύναμο Ιατρείο Λευκώνα, το οποίο άνοιξε επισήμως το 2018, αλλά ακόμη βρίσκεται σε φάση αναδιοργάνωσης και εξοπλισμού. Με καταγωγή από την περιοχή και μνήμες από τα παιδικά της χρόνια, που περνούσε τα καλοκαίρια της με τη γιαγιά της, αποφάσισε να εγκατασταθεί στις Πρέσπες. Η έλευσή της χαροποίησε πολύ τους κατοίκους, που στο πρόσωπό της βλέπουν έναν δικό τους άνθρωπο.

Η πιο ορεινή χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ελλάδα, με το 78% της έκτασής της να είναι ορεινό είναι η 3η χώρα της Ευρώπης όσον αφορά την ορεινότητα, ενώ προηγούνται η Ελβετία και η Νορβηγία.

Είναι ωστόσο πρώτη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε όλη τη χώρα 135 οικισμοί βρίσκονται σε υψόμετρο άνω των 1.200 μέτρων, 362 οικισμοί σε υψόμετρο 1.000-1.200 μέτρων και 1.370 οικισμοί σε υψόμετρο 700-1.000 μέτρων. Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας της ΕΑΤΑΑ, συνολικά 65 δήμοι σε όλη τη χώρα χαρακτηρίζονται ορεινοί (πάνω από 700 μέτρα υψόμετρο και πληθυσμιακή πυκνότητα χαμηλότερη των 85 ατόμων ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Αρκετοί ορεινοί δήμοι βρίσκονται στα νησιά.

Οι ορεινές περιοχές της χώρας συγκεντρώνουν το μικρότερο μέρος του πληθυσμού, αν και είναι οι μεγαλύτερες σε έκταση, ενώ ο πληθυσμός τους μειώνεται ραγδαία (ποσοστό 17% κατά μέσον όρο τη δεκαετία).

Ενδεικτικά, μεταξύ 2011 και 2021 ο πληθυσμός του Δήμου Κόνιτσας μειώθηκε κατά 1.037 άτομα (ποσοστό μείωσης 16,3%), του Δήμου Πωγωνίου κατά 2.101 άτομα (ποσοστό μείωσης 23,5%), του Δήμου Γορτυνίας κατά 2.094 άτομα (ποσοστό μείωσης 20,7%) και του Δήμου Καλαβρύτων κατά 1.764 άτομα (ποσοστό μείωσης 16%).

Στο μεταξύ, το ποσοστό των κατοίκων που έχουν ηλικία άνω των 65 ετών στις ορεινές περιοχές αυξάνεται διαρκώς: από το 29,5% που ήταν το 1991, το 2011 έφτασε στο 36,2%, ενώ ακόμη δεν έχει πραγματοποιηθεί η επεξεργασία των στοιχείων της απογραφής του 2021, όπου το ποσοστό θα έχει ασφαλώς αυξηθεί. Αντίστοιχα μειώνεται ο νεαρός πληθυσμός 20-34 ετών σε αυτές τις περιοχές. Το 1991 το 34,7% του πληθυσμού ήταν κάτω των 34 ετών, ενώ το 2011 το ποσοστό έπεσε στο 29,1%. Μόλις το 0,6% του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές είναι παιδιά έως 9 ετών.

Οπως καταγράφεται στην έκθεση, μεγάλο είναι και το πρόβλημα της εργασίας στους ορεινούς δήμους, η οποία ακόμη και όταν υπάρχει δεν είναι ικανοποιητική. «Οι ορεινοί δήμοι υστερούν σημαντικά ως προς την ποιότητα των θέσεων εργασίας, υπό την έννοια του επιπέδου δεξιοτήτων που απαιτούν οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε αυτούς. Στους ορεινούς δήμους από τις συνολικά 49.916 θέσεις μισθωτής εργασίας μόνο το 13% είναι θέσεις υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων, ενώ στους λοιπούς δήμους από τις συνολικά 2.236.665 θέσεις εργασίας το 21% είναι θέσεις υψηλού επιπέδου δεξιοτήτων», αναφέρεται στην έκθεση.

Μέσω της ΚΕΔΕ (Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας) έχει δημιουργηθεί το δίκτυο ορεινών δήμων, το οποίο περιλαμβάνει 33 δήμους σε όλη τη χώρα (κάποιοι από αυτούς έχουν περισσότερο αστικό χαρακτήρα από άλλους, που είναι εξαιρετικά απομονωμένοι). Οι εκπρόσωποί τους συναντήθηκαν με τον πρωθυπουργό τον Μάιο

του 2022, οπότε και συμφωνήθηκε η εκπόνηση ενός master plan για τους ορεινούς δήμους. Ωστόσο έκτοτε το συγκεκριμένο σχέδιο δεν έχει προχωρήσει.

kathimerini.gr